

BİLAL BABAOĞLU

Söyleşi: İlker Mutlu

Yerelde sinema üretimi benim yıllardır kafamı yoran bir mesele. Büyükşehirlerde yaşıyor olsa bile neticede İstanbul'a göre taşrada ikamet ediyor olmak, sektörde yer edinmeye istekli amatör meraklılar için tam bir handikaptı. Bunun için ne yapılabileceği veya çözümün nerede olduğu, tek tek insanlar için cevap bulması gerçekten güç meseleler. Bunun için belediyelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve kamu yöneticilerinin devreye girmesi gerekli. Hatta taşra için en vahimi, önce özel sektör bu tarz hareketleri desteklemeye ikna edilmeli.

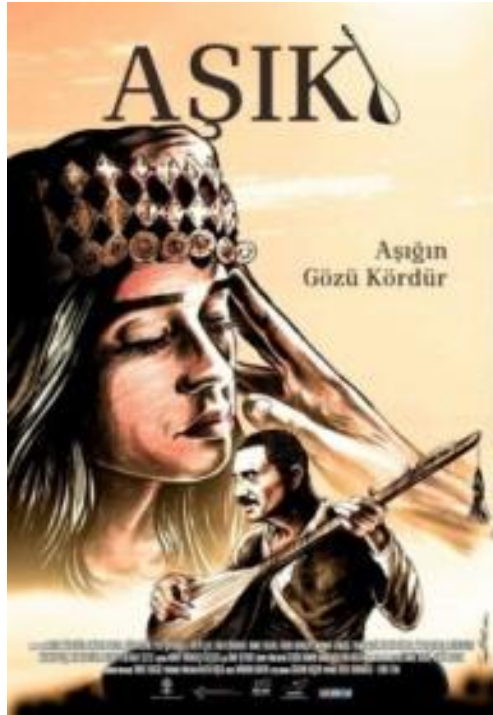
Ege illerindeki belediyeler (belki de çoğu sosyal demokrat olduklarından) bu tarz girişimlere katkı sağlamakta daha öndeler. Bazı belediyeler, özellikle televizyon şirketlerine, üretecekleri dizi filmleri kendi beldelerinde çekmeleri konusunda inanılmaz kolaylıklar gösteriyor, hatta ekonomik katkı da sağlıyorlar bu işlere. Ancak bu kentler sayıca oldukça sınırlı.

Bununla birlikte, alttan alta kaynayan bir hareketlenme de var. Ekonomik yönden hayli zayıf konumda olan yerel kısa filmciler ve dizi üretme sevdalıları, çözümü internette buluyorlar ki bu gerçekten de günümüz koşullarında doğru, gerçekçi bir yöntem. **01 Adana** adındaki bir internet dizisi, milyonlarca tıklanma alarak adını duyurabiliyor ve televizyon şirketlerini arkasından koşturmayı başarabiliyor sonuçta.

Son bir sene içerisinde Samsun'a 'kesin dönüş' yapan iki sinema yönetmeni, **Fuat Yılmaz** ve **Bilal Babaoğlu**, kentte gerçekleştirdikleri bazı projelerle heyecan yaratmış durumdadır. Daha önce **Ezan** (2015) ve **666 Cin Musallatı** (2016) gibi korku türünde filmler çeken **Fuat Yılmaz** (1983, Samsun), son filmi olan **Mezarlık**'ı burada çekti ve teknik ekibi çoğunlukla Samsun'dan karşıladı. Yine film yapım şirketini de buraya taşıdı ve yine ileride bir sene içinde gerçekleştireceği bir internet dizisi ve üç sinema filmini de burada çekmek üzere hazırlık yapmakta.

Bilal Babaoğlu ise (1976, Samsun) gazetecilikten gelerek televizyon dünyasına geçiş yapmış ve 2004'ten bu yana *Sil Baştan* (2004), *Aşka Sürgün* (2005), *Asi* (2007) gibi başarılı dizilerin senaryolarına katkıda bulunmuştu. Yine kendi yazdığı *Aşık* (2016) isimli uzun metraj filmle yönetmenliğe merhaba diyen sanatçı da memleketine döndü ve şimdi de Samsun'da çekeceği bir yapımın hazırlıklarını yapmakta. Onun da Samsun'da çekmeyi düşündüğü bir internet dizisi projesi var ve ekibini de Samsunlu isteklilerden oluşturmak üzere somut adımlar atıyor.

Bilal Babaoğlu ile Samsun sahilinde buluştuk ve sinema hakkındaki düşüncelerini, projelerini konuştuk.

İM: *Bize kısaca kendinizden bahsedebilir misiniz?*

BB: Sekiz çocuklu, çiftçi bir ailenin sekizinci çocuğu olarak dünyaya geldim. Ben bunu çok büyük bir şans olarak görüyorum. Yani hem sinemacı olmak, televizyoncu olmak, yani yazar olmak meselesinde çok besleyici bir şey olduğunu; kalabalık bir aile ve köy, masalsı bir dünyaya doğduğumu düşünüyorum. Yine çok küçük yaşta kaybetmişim, hiç tanımadım annemi. Anneyi kaybetmiş bir ailenin, annesiz bir ailenin çocuğuydum. Bu da gerçekten hikayeci yönümü geliştiren bir şey oldu. Samsun, bana göre bir hayata başlamak için güzel bir coğrafya. Yani orta ılıman, her şeyiyle, kültürel olarak da, coğrafya olarak da, iklimsel olarak da, bir geçiş bölgesi gibi. Onun da besleyici bir yönü oldu. İlkokulu köy ilkokulunda okudum. Sonra ortaokul ve liseyi yatılı okulda okudum, yedi yıl. Keza orası da bana göre çok masalsıydı. Eski köy enstitüsü, Ladik Akpınar Anadolu Öğretmen Lisesi'nden mezun oldum. Anadolu Öğretmen Liseleri'nin de ilk mezunlarındanım. Samsunluluk üzerine bunları söyleyebilirim.

İM: *Senarist kimliğinizle biliniyorsunuz. Senaristlikten film yönetmenliğine geçiş süreciniz nasıl gerçekleşti? Filminizin çekim sürecinde karşılaştığınız zorlukları ve daha sonrasındaki gösterim sürecini, yani filmin serüvenini anlatır mısınız?*

BB: Zaten hep bir şekilde sinema yapmaya heves ediyordum, yönetmenlik de yapmayı istiyordum. Ama yapabilir miyim, yapamaz mıyım gibi endişelerim vardı. Daha önce de hiç kısa film gibi denemelerim de olmamıştı. **Aşık Veysel**'le

İlgili hikayem Kültür Bakanlığı'ndan destek aldıktan sonra yapım desteğine de başvurduğum. O hikayeyi benden başka birisinin uygun bir şekilde anlatamayacağı endişesiyle bu işe dahil oldum. Bir de Türkiye'de son on beş yıldır zaten birisinin hikayesini çeken yönetmen yok. Herkes bağımsız sinemacı, herkes *auteur*. Yani biz senaristlerin o konuda yönetmenlere de sitemi var. Yani yönetmenler başkasının senaryosunu çekmeye hazır değiller, teşne değiller yani, yatkın değiller. Nedense kendi hikayelerini çekmeyi çok istiyorlar. Ben halen kendimi senarist olarak gören biriyim. Ama senaristlikle yönetmenliği bir bütün olarak görürsek, sinema anlatıcısı demek daha doğru olur. Sinema yoluyla derdini, hikayesini anlatmak isteyen bir hikayeciyim ben. Filmin serüvenine gelirsek, dediğim gibi, öncelikle senaryo geliştirme desteği olarak Kültür Bakanlığı'ndan destek aldık. Bu desteği alan hikayelerin proje sahiplerinin ayrı bir avantajı var yapım desteği açısından. Yani öyle bir kotası var. Projem yapım desteği de aldı 2014'te. Kültür Bakanlığı'nın verdiği, 250 bin liralık yapım desteğiyle yola çıktık. Tabi, genelde bütün sinemacılar gibi, Türkiye'de bu destekleri olumlu ve doğru buluyorum. Ancak modelde bazı aksayan yerler var, oraları da fiilen yaşadığımız için biliyorum. Bakanlık aynı zamanda bir süpervizör pozisyonu da üstleniyor filmin gelişim sürecinde. Yani bazı sinemacı arkadaşlarımız, ilk filmini yapan yönetmen arkadaşlarımız açısından özellikle söylüyorum ki, bu Bakanlığın süpervizörlüğü masada, kağıt üstünde kalmamalı, fiilen de gerçekten öne çıkmalı. İlk filmini yapan yönetmenin, zaten yönetmen olarak tecrübesi yok. Yani hiçbir tecrübesi yok, üstüne bir de yapımcılık gibi çok ciddi bir sorumluluk üstleniyor, üstlenmek zorunda kalıyor. Bunun kuşkusuz özgün iş yapabilmek konusunda avantajları var ama öyle iktisat tecrübelerinden gelen insanlar olmadığımız için, hem işin içinde bürokrasi de olduğu için, hem psikolojik olarak, hem de fiilen stres altında hissediyor yönetmen kendini. Bu konuda Bakanlığın daha kolaylaştırıcı, daha öne çıkıcı, belki de başka bir yönetmeni, daha usta bir yönetmeni, meslek birliklerinin önerdiği, öngördüğü, hani nasılsa kurula da nasıl üye veriyorsak biz, üç tane, beş tane yönetmenimiz, o yıllar içerisinde süpervizör olarak atanabilir. Bakanlık, yine o yönetmenlerin o süpervizörlük hizmetlerinin de parasını ödeyerek, ilk filmini yapan yönetmen arkadaşlara yardım edebilir. Ben bunun işe yarayacağını düşünüyorum. Tartışılabilir. Bunun başka bir engel yaratabileceği de öngörülüyor, doğru. Ama ben yine de, en azından yapımcılık meselesi konusunda, ilk filmini yapan yönetmenin böyle bir şeye gereksinim

duyacağını söylüyorum, filen yaşadığı bir şey. Bir 200 bin, 300 bin, 400 bin, 500 bin, 600 bin TL paranın hesabını yapmak, muhasebesini yapmak bir sorun ve de sorunlu oluyor zaten, iş sona erince de. Biz Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle başladık. Hiç ortak yapımcımız olmadı. Olsun diye çabalarımız oldu. Ama yine kendim yapımcılık yapmak mecburiyetinde kaldım. Filmin bütün ön hazırlıkları Sivas çevresinde oldu. Çok ciddi, yani bir yıl kadar gittik, geldik. Sivas'ta 1930ların, Veysel'in köyünü, Sivrialan'ını çok aradık. Sivas içerisinde iki bin, üç bin kilometreye yakın yol yaptık. İki üç defa gittik. Hani, olabilir dediğimiz yer oldu, kararını vermiştik, orda yapacaktık. Ama tabii o zaman için söylüyorum, zaten 250 bin liralık bir bütçeyle filmimize başlamayı düşünmüyorduk. Aynı zamanda ortaklık arayışımız vardı. Filmin hikayesi ve senaryosu o bütçeyle çekimine imkan sağlamıyordu. Üç mevsimde geçen, Veysel'in yaklaşık sekiz, on yılını kapsayan, bir aşığın, bir müzisyenin gelişim hikayesini ortaya koyan bir prodüksiyondu. İşte mekanlar var, cemler, semahlar, işte bir yerden bir yere gidiş var, arka fonda bir İstiklal Savaşı süreci ve sonrası mevzubahis. Bir tarihe de tanıklık. O nedenle bizim de hedeflediğimiz, en azından 1 milyon liralık bir bütçeyle filme başlamak şeklindeydi. Bunun arayışı da devam ediyordu. 2014'ten 2015, hatta 2016'ya kadar da bütçe arayışı sürdü. Sivas'ta mekan bakarken, bir yandan da sponsorluk arayışımız oldu ama gerçekleşmedi. Sivas'ta filme sahip çıkan olmadı. Sponsorluk sağlayamadık. Bu konuda biraz Sivas halkına sitemim var. **Aşık Veysel** adına var yani sitemim de. Yoksa hani benim filmime sahip çıkmadılar kısmıyla değil. **Aşık Veysel**'e Sivas'ın sahip çıkmış olması icap ederdi. Ki bizler ekonomik anlamda fedakarlık gösterirken, bir kuruluşluk destek dahi elde edemedik. Velhasıl orada başlayamadık. Eskişehir'de başladık. Orada da devam edemedik. İlk sahneleri Eskişehir'de aldık, daha sonra kalanını, ağırlıklı prodüksiyonu Hatay'da tamamladık. Hatay Belediyesi, sayın **Lütfü Savaş**'ın adını anmakta hakikaten sorumluluk duyuyorum, gerçekten onun **Aşık Veysel** projesine sahip çıkmasıyla bitirilebildi bu film. Çünkü bizim Sivas dönemindeki git, gel, ön araştırmalar ve Eskişehir dönemindeki giderler, Kültür Bakanlığı'nın bize göre çok küçük olan bütçesinin önemli bir kısmını harcamıştık daha filmin yarısı bile olmadan. İşte Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı, yapım ekibini, bütün ekibi misafir ettiği için, ev sahipliği yapabileceğini söylediği için oraya gittik. Gerçekten de otuz gün, bizim barınmamız, yememiz, içmemiz karşılandı. Bütün belediye araçları, itfaiye aracı, belediye çalışanları, her biri gerçekten film

ekibinden biri gibi çalıştılar, bize destek oldular. Öyle çıkarabildik. Belediye başkanı, Aşık Veysel'e, zaten hoşgörü şehri Hatay diyerek sahip çıktı da öyle tamamlayabildik. Prodüksiyon, bayağı bir çileli oldu. Yani, üç aya yayılan bir süreç içerisinde tamamlayabildik.

İM: *Hocam, çekimlere sıra geldiğinde karşılaştığınız zorluklar nelerdi?*

BB: Çok olağanüstü bir zorluk yaşamadık Hatay'a başladıktan sonra. Hani her sette olabilecek aksaklıklar, sorunlar. Ama dediğim gibi, ilk film için özellikle, finans sıkıntılı ve hani uygulayıcı yapımcılık tecrübeleri konusunda zayıf oldukları için ilk film ekipleri, yönetmenler, kendi adıma da söylüyorum, asıl oralarda zorluk çekiyoruz. Yani yapımcılık meseleleri bizim kreatif yönümüzü köreltiyor. Yönetmenlik yapmaya vaktiniz kalmaz oluyor. Düşük bütçeli işlerde de mecburen bunu düşünüyoruz. Yani şunu demeye çalışıyorum, bir yönetmen akşam set ekibinin çorbası geldi mi, gelecek mi, o çorba oraya ulaştı mı, oyuncularını setten alıp, otele götürebildiler mi, bunları düşünürken, o sahnede oyuncuların performansına konsantre olamıyor gerçekten. Sıkıntılar yaşıyor. O konuda ne yazık ki birçok işimizde olduğu gibi yaparak öğrenmek zorunda kalıyoruz. E sinema tabii pahalı bir şey. Y yaparak öğrenilmesi pahalı bir şey. Tabii dışarıdan bakan herkes için bunların çoktan halledilmiş olması icap ederdi falan, ama öyle olmuyor ne yazık ki. Tüm buna rağmen, hani ben sette yetişen bir yönetmen değilim. Setten gelmiyordum. Ama set çalışanları, görüntü grubu, rejisi grubu olsun, Türkiye'de gerçekten hala daha sinema üretilebiliyorsa, set

alışanlarının yoğun emek ve fedakarlığıyla üretiliyor. Ne yazık ki bizim yapımcılar, yönetmen olarak bizler de dahil, hani bir anlamda özeleştiri de getiriyorum, bunların çalışma şartlarının bir an evvel kabul edilebilir bir düzeye getirilmesi gerekiyor. Bu, yönetmenin fedakarlığı, kendi eserini yaratmaya uğraşıyor ama set çalışanlarını da sürekli fedakarlığa zorlamak bizim lehimize değil. İnsanların emeğinin karşılığını verebiliyor olmak gerekiyor, doğru olan bu. Tabi ki onlar da bir an evvel, yavaş yavaş, güzel örnekleri var, rgtlenmeliler. Onu da yeri gelmişken söyleyeyim.

İM: *Aslında sormak istiyordum ama aslında bunun cevabını da vermiş oldunuz. İlk filmine başlayacak olan yönetmen adayı arkadaşlar için ne gibi önerileriniz olur, diyecektim ama aslına bakarsanız, verdiğiniz cevap, bunu da içeriyor.*

BB: Bak, orasını çok nemişiyorum. Film yapmış olmaktan edindiğim tecrübeyi paylaşmayı kıymetli buluyorum, çünkü gerçekten çok iyi düşünülmesi lazım. Bak, yakın zamanda okumuştum **Ken Loach**'un bir lafını, şimdi mesela daha iyi anlıyorum. şöyle diyor **Ken Loach**: “Bu hikayeyi anlatmazsam gözüm aık giderim, bunu anlatmazsam ölürüm, demiyorsanız, bir hikayeyi yapmaya kalkışmayın.” Yani onun için ilk filmini yapacak arkadaşlar bin kere düşünsünler. Hiç onların zannettiği gibi olanaklar, inanılmaz kapılar açılmıyor yani. Böyle inanılmaz şeyler olmuyor. Onu aşarız, ondan sonra falan, öyle bir şey yok. İlk film ne kadar zorsa, ikinci film de o kadar zor olacak muhtemelen, yani hayal

edemeyecekleri kadar set kısmı da zor. Set biterse gerisi gelir, demesinler. Tahmin edemeyecekleri kadar koprodüksiyon kısmı da zor. Hemen hemen her kısmı zor. Bir de kimse hemen öyle arkadaş farklı, güzel de bir şeyler yaptı demeye hevesli falan değil. Hele *arthouse* bir işten falan bahsediyorsak, o kadar büyük zorluğu hak edecek ne yaptık diyorum ben, geriye dönüp baktığımda. Film yapmak çileli bir iş. Tatmini de, belki manevi tatmini var, hani ben **Aşık Veysel**'i anlatan bir eser ortaya koyduğum için çok mutluyum. Tam da bunu yapmak için yola çıkmıştım, doğru. Gerçekten aynı bu içten duygular varsa başlasınlar. Tam da bunun için yola çıktık, diyorlarsa bunu yapsınlar. Sonuçta elde ettikleri hayal kırıklığı olabilir. Ne istediklerini iyi biliyor olsunlar.

İM: *Çok güzel. Peki, bu film çekilip bittikten sonra, izlerken, pişman olduğunuz ya da şunu yapabilmişiz, bunu yapamamışız ya da şu bu nedenlerle böyle oldu dediğiniz şeyler var mı?*

BB: Tabi canım, dolu var. Yani her insan bir şeyi yaparak, kendi hayatından öğrenebilir. Sinema da uygulamalı bir iş yani. Ne kadar? Ben bir de senaryodan gelen biriyim. Yazdığımız, hayal ettiğimizin yaklaşık yüzde altmışını falan perdeye yansıtabildiğimi görüyorum ben ilk film için; filme geçer puan veriyorum yani. Tabi ki ben de ilk filmimi yapmaya girişmeden önce, deminki soruyla bağlantılı olarak söylersem, kendimden beklentim çok fazlaydı. Herkes başkasının eserini okurken, izlerken, hep 10 üzerinden değerlendirir ama kendisini nedense 10 üzerinden değerlendirmez de 5 üzerinden değerlendirir.

(Gülüyor) Ama hakkaniyetle baktığımda, ben kendime anca geçer puan veriyorum. O da neden, ben setten gelip, gerçekten sinemanın uygulama kısmında çok tecrübe edinmiş değildim. Bu mazeret doğru mu? Evet, çok imkanım da yoktu. Bir sahneyi üç tekrardan daha fazla çekmeye zamanım yoktu. Diğeri, param yoktu... pahalı bir de sinema. Bir de sinema iki kişinin de aynı düşe yatma, aynı düşünceyi paylaşma çabası. Görüntü yönetmeniyle çok iyi bir senkronizasyon sağlamış olman gerekir. Yani, o süreci anlamaya çaba göstermesi lazım. Çok zor işte oradaki diğer kreatif sanat desteği, katkısı sunan kişilerle yönetmenin aynı çizgiye gelebilmesini sağlamak. Ayrı bir geçim becerisi ve bunu başarmak için de o ekiple çok zaman geçirmiş olman gerekiyor belki. Çok iyi arkadaş olmaları gerekiyor belki. Hani leb demeden leblebiyi anlama haline gelmeleri lazım belki. Ya da acayip hiyerarşik şeylerle yapılıyor olmalı belki, bilmiyordum. Bilmiyordum bu kadar zor olacağını.

İM: *Hocam, diğer sorulara geçmeden önce, film hakkında başka eklemek istediğiniz bir şey var mı acaba?*

BB: Belki içerik üzerine konuşabiliriz. Neden **Aşık Veysel**'le ilgili bir film yapıldığı falan. Özellikle şöyle bir siyasal ortamda, uzlaşmanın, hoşgörünün gereğine inanıyorum. Film mesela şöyle başlıyor: “*Adım Veysel. Söbelanlı (Sivrialan’ın halk dilindeki karşılığı) Kör Veysel derler. Diyeceğim şu ki, madem siz görüyorsunuz, o vakit hoşgörün.*” Hani hep söylenegeliyor bir yerde hoşgörü, her ağzını açan hoşgöründen bahsediyor ama bir yandan da hoşgörü çizgimiz çok altlara indi, çok düştü. Kötü bir şey yani, bu duyguyu kaybediyoruz. **Aşık Veysel**

deyince halen daha en güçlü temanın hoşgörü olduğunu, çağrışımın hoşgörü olduğunu biliyorum. O değerın yeniden hatırlanması adına **Aşık Veysel**'le ilgili film yaptım. Gerçekten, kasten yaptım. Toplumdaki hoşgörüyü, toleransı yeniden güçlendirmek için yaptım. Çünkü bizim, bu kadar kutuplaşmanın başladığı atmosferde, birlikte yaşama değerlerinin hatırlatılmasına ihtiyacımız var. O da kimlerin elinde? Birleştirici isimlerin üzerinden olur; **Aşık Veysel, Yunus Emre, Atatürk**, bunlar çok güçlü birleştirici değerler yani. Onların hatırlanması gerekiyor. Bunu çok iyi yaptığımız söylenemez. Yani ben ilk filmi yapan bir yönetmen olarak filmimle niyetimin iyi olduğunu hissettirebiliyorum, o anlamda amaca hasıl olduğumu düşünerek de mutluyum. Bir de ele aldığımız hikaye her kim duyarsa çok etkileniyor zaten. Bir erkek kendisini terk eden eşinin çorabına para koyabilmiş. Bu anda farklı bir çağda yaşıyoruz, bu çağın erkeği hani bu gibi bir hoşgörüyü anlamayabiliyor. Çünkü ya benimsin ya kara toprağın arabeskinin saçmalığıyla yetiştirildi. Yitirilmiş değerler meselesi. Hani yaratılanı, yaratandan ötürü hoş görürdük? Bunları bu düşünceyi gerçekten yaşadığı, yaratılanı yaratandan ötürü sevdiği için yapabilir aşık. Bizse, ya benimsin ya kara toprağın! Her gün kadın cinayetleri okuyoruz gazetelerde. Aşk cinayeti diyerek manşet atıyorlar. Böyle bir şey olabilir mi? Aşk ve cinayet sözcükleri nasıl yan yana gelebilir ki? İşte böyle bir çağda, Anadolu'da Veysel gibi ve Veysel'i, yani o hoşgörüyü oluşturan değerleri anlatmak; nasıl bir aşktır bu? Yani bir dünyayı da anlatmayı kıymetli gördüm. Bu değerleri göstererek, hem bizlere Anadolu kültürünü hatırlatmak istedim, hem de dünyaya açılabilceğimiz değerler bunlar yani. O nedenle Veysel'le ilgili film yaptım.

İM: Ben katılıyorum dediklerinize. Yani, bu açıdan bakıldığında, amacına da ulaşmış bir film karşımızdaki. Peki, daha büyük bir olanak elde ettiğiniz takdirde, Aşık Veysel'in hayatını daha kapsamlı ele alacak bir film yapmayı düşünür müsünüz?

BB: Ben artık tamam, yani insan nasibi olduğu kadar alır birisinden. Benim de Veysel'den nasibim sinemacı olarak da bu kadarmış. Yapamadıysam eğer, heba olmuş bir ukde olarak bize kaldı. Ne kadar başarmış olduğumu zaman gösterecek. 'Yapmam', sorunun cevabı. Ama yapılmasından da fevkalade memnun olurum. Yapılması gereklidir bence de, güzel olur. Şunu da eklemek isterim, filmin tanınıp, dağıtılıp, izlenmesi gibi şeylerin derdi olarak bir iki şey söylemek istiyorum. Biz izleyiciye ulaşamıyoruz, çok ciddi sıkıntılarımız var orada. Sinema dergilerinde hani mutlaka bunlar da feryat edilmeli. İzleyiciye

ulaşmak konusunda sorunlar, sıkıntılar yaşıyoruz. Filmi hasbelkader yapanlar, dağıtım sorunuyla karşılaştıklarında ancak durumu idrak ediyorlar. Daha önce karşılaşmadıkları için. Bir film çekmek derdinde olan arkadaş, şu anda onları görmüyor. Ama bilsinler ki sinema hakkında, izleyicinin de fikri var. İzleyicimize ulaşamıyoruz. Salonlar salon vermiyor, televizyonlara satamıyoruz. Sonra 'Niye yaptın?'a geliyor yani. Öyle bir sıkıntımız var. Oysa ki o kadar karışık değil, o kadar zor değil. Kamu, alıcı olmak zorunda. Zaten şu anda az çok, festival filminin alıcısı TRT; kendi desteklediği için Kültür Bakanlığı, yapımına destek. Onun haricinde hiçbir yer almıyor. Ama bir destek gücü olarak sinemamız, halkı da buraya kanalize edebilirse. Belediyeler film almalılar mesela. Bir de Avrupa'da bütün kamu yönetimi idaresinin, kendi ulusal sinemasını, kendi ulusal kültürünü korumak adına çok ciddi destekleri vardır. O zaman Avrupa sinemasından bahsedebiliyoruz. Türkiye seyircisi Türk sinemasını seviyor, Türk sinemasına karşı genel olarak sevgisi var. Bu iyi bir şey. Bunun korunması için, ulaşmasını da sağlamamız lazım. Alıcı olman lazım. Gösterici olman lazım. Sadece çeşitli kanallara satamama derdinden kurtarmalılar eser üreticisini. Bir de Türk filmi seyircisinin Türk filmi sevgisini de suiistimal etmemeliyiz. O konuda bizim sinemacıların da iğneyi kendilerine batırması gerekiyor. Şunu söylemeye çalışıyorum, gerçekten kötü film üretemeyiz. Şunu söyleyelim, birçok dizinin ilk bölümü kadar bile emek verilmemiş, özen gösterilmemiş filmler var. Bundan ciddi rahatsızlığı var izleyicinin. Bak Türk sinemasının on on beş yıllık rakamlarına, düşüş var. Film üretim sayısı arttı, izleyici sayısı azaldı. Birkaç tane başat, ticari başarısı olan, vizyonlu filmler, altı-yedi milyonu buluyor ama daha kültür ürünü dediğimiz, festival filmi grubunda gördüğümüz yapımlar, hiç bin kişiyi, iki bin kişiyi bulamıyor. Bu, gerçekten bir kısmının izleyiciyi de hedeflememesinden. Hedeflemesi lazım. Öyle bir şey olamaz yani.

İM: *Peki, Yeşilçam dönemi seyirci ile şimdiki seyirci arasında nasıl bir fark var sizce?*

BB: Sinema filmi seyircisi için tabii çok net, bariz bir fark var. Aslında bizim Yeşilçam'daki izleyicimiz, bugün televizyonun izleyicisi, yani sinemanın izleyicisi genel olarak orta sınıf ve orta-alt sınıflardı. Şimdi onlar, yani aileler diyelim, orta sınıf bir aile veya orta-alt sınıf bir aile sinemaya gitmiyor. Bu konuda sinema, kendi izleyicisinden kopmuş. Çok net görünüyor bu. Bunun en temel nedeni, televizyonun sinemaya egemen oluşuğudur. Çünkü televizyon ucuz, bedava,

her gün, her an bir şey var ve eski seyircinin, orta sınıfların sinemadan beklediği hoş zaman geçirme duygusunu karşılayan bir şey. O nedenle çok net, seyircinin ilgisini yitirdi Türkiye sineması.

İM: O zaman, izleyici sınıfı da değişti, diyebilir miyiz?

BB: Tabi. Değişti. Yani yönetmenlerin de, sinema yapanların da hedef kitlesi değil artık olması gereken kitle, yani orta ve orta alt sınıf. Sinema yapanların da hedef kitlesi değişti. Çok furya filmi sineması var; o genç nüfusu, dinamik tüketiciyi hedefleyen komedi filmleri, romantik komedi filmleri, gençlik filmleri diyelim. Bahsettiğim filmler, zaten çok sınırlı bir genç izleyiciyi hedefliyor. Başat olan da bu son beş, altı yıldır sinemamızda. Bu veriler, sadece bir hedef kitleye hedeflenmesi, aslında sinemayı, endüstriyel sinemayı sığlaştırıyor. Ama realite böyle.

İM: Bugünkü Türk sinemasının sizce kendine ait bir dili var mıdır?

BB: Ben öyle olduğunu düşünmüyorum. Tabi bu tartışılır bir şey. Kişisel görüşüm böyle. Türk sineması dediğimizde, Yeşilçam için söyleyebileceğimiz, bir anlatı sinemasıydı, kişilik özelliği bu, Arzu Film ekolü, daha da geriye gidersen, işte **Osman Seden, Lütfü Akad**'ın temsil ettiği, art arda gelen. O şimdi

Türkiye’de televizyonda var. Televizyona taşınmış bence. Hani kayıp değil o anlamda. Yine televizyonda yapılmış oluyor ama tabii ki televizyon ekranına geldiğinde anlatı derinliğini yitirmiş oluyor. O anlamda Türkiye sineması, zaten dilini, sinematografik dilini oluşturamamıştı bence. Hani o konuda çok ciddi, naif girişimler oldu. Ama farklı bir Türkiye sineması, sinematografik dilinden bahsedemeyiz. Hani İran sineması deyince aşağı yukarı dilini biliyoruz, Doğu Avrupa sineması deyince de dilini biliyoruz. Hani, bir filmin sesini kıs, Doğu Avrupa sineması kendini, Alman sineması kendini, kendi estetiğini gösteriyor, İran keza yine öyle, Güney Kore, Hollywood da öyle. Ama Türkiye’de ya da Orta Doğu’da öyle bir sinematografik birlik gibi bir şey bence yok.

İM: *Eskiden de yoktu diyorsunuz.*

BB: Eskiden bari anlatısında vardı, içeriğinde vardı. Yani sinematografik bir dil birliği eskisi için de yoktu bence. Ama en azından anlatısına dair, ele aldığı konuları, işte aşk melodramları vesaire gibi, aile komedileri gibi. Aşağı yukarı Türk’e has olan bir anlatı dili vardı ki, o zaten bugün televizyonda yitirilmiş değil. Ama yine de film estetiğini, kendi estetiğini kurabilmiş değil. Kendi başına, tek tek sinemacılarımızın bunu başardığını söyleyebiliriz. Yani bir **Nuri Bilge Ceylan** sinemasından bahsedebiliriz. **Demirkubuz** sinemasından sinematografisiyle, estetiğiyle de bahsedebiliriz ama onların birbiriyle yakınlığından doğan bir Türkiye sineması yok bence.

İM: *Yani, hani Yeni Dalgası yok Türkiye’nin.*

BB: Yok. Yok. Yani o iddiayla olan naif girişimler oldu, Yeni Sinemacılar gibi. Ama onların kendi filmlerinde bile bir sinematografik bütünlük yoktu.

İM: *Yerel sinemacılar, en azından kısa filmciler, gün geçtikçe sayıca artıyorlar. Bunun geleceğe dönük olumlu etkileri sizce neler?*

BB: İkisini beraber birleştirerek söyleyeyim onu. Sadece sinema için değil, toplam olarak da zaten teknolojinin gelişimi ve ulaşılabilir olmasıyla beraber konvansiyonel, çok büyük prodüksiyonlu, çok büyük yatırım gerektirecek sinema yapma şartları ortadan kalkmıştır. Yani artık sen, ben, bizim oğlan, eli yüzü düzgün bir teknik ekipmanla harikalar yaratabiliriz. Böyle bir çağı yaşıyoruz. Bunun yanı sıra da herkese, kitlelere ulaşmak, herkes için olası. Youtube kanalına koyarsın, iyi de bir reklamını yaparsın, sonunda dünyanın en iyi, en çok izleneni olma imkanı var. Bu büyük bir olanak. Bu ne demek? O zaman gerçekten farklılık içeren, avangart işlerin yeri geldiğinde inşa olmasına olanak tanınıyor. Bu, yerel

bir çıkar. Ne diyelim, Afrika'nın bir köyünden çıkan bir sinemacının bile iki gün içinde, belki de yayına koyduktan iki dakika geçmişken, Samsun'un bir köyündeki insana ulaşması olası. Büyük bir imkan bu. Bir de hakikaten farklı ve cesur olanı hayata geçirmeye de olanak sağlayan bir şey. Yani otosansürü ortadan kaldırır bu. Sansürü ortadan kaldıracaktır. Daha farklı, cesur ki insanların da ihtiyacı bu; farklı, değişik olanı izlemek. Bu nedenle büyük bir imkan sağladığını düşünüyorum bu şeyin.

İM: Merkezlerin çökmeye başladığı ve taşranın giderek daha önem kazanacağı fikrine katılıyor musunuz?

BB: Aslında az önce de cevap verdiğim şey bu. Artık küreselleşme denen bu şeyi yaşıyoruz. Ha, çok övünmek anlamında söylemiyorum. Yani elbette küreselleşme denen şeyin olumsuz pek çok yönü var, ama bizim tarafımızdan, yani sinemacılar tarafından bakarsak, küreselleşmenin hayrını konuşalım mesela. Bir de bütün anlatılar için söylüyorum yani. Sinemada özellikle. Çok da pahalı bir şey olduğu için, çok da büyük yatırımları gerektiriyor olduğu için, yani bu merkezlerin çökmesinin iyi sonuçlarını konuşuyoruz. Öyle olunca, sinema üreticileri, televizyon için de geçerli bu, çok daha güvenli, getirisi olan hikayelere gidiyorlardı. Bu da tabii hikayeleri türdeş hale getiriyordu. Yani Türkiye televizyonları için söylüyorum, hep aynı dramlar mı izleniyor ki? Hayır. Ama çoğunluğun seveceği, genel kitlenin seveceği şeyleri üretmek, sinema filmi üreticileri içinde, televizyon dizisi üreticileri için de güvenli yol oluyordu. Pahalı üretici için. Şimdi öyle değil. Şimdi yine üç beş iyi kafadar, sinemayı seven, anlatısını bilen, ne anlatmak istediğini bilen, tekniğine de vakıf olacak asgari düzeyde, daha sınırlı, spesifik izleyici kitlelerini besleyen hikayeler üretebilirler ve bu aslında dünyanın ortak hikayesinin de oluşması, yansıması, ortaya çıkması açısından büyük bir olanak. Yani kim bilebilirdi ki Samsun'un bir kenar mahallesindeki oldukça marjinal denilebilecek sayıdaki insanların hikayesini dinlemek üzerine kim yatırım yapardı? Hangi yapımcı ona para koyardı? Ama şimdi oradan doğan, büyüyen, motivasyonu kendi hikayesini anlatmak olan kişi, bu hikayeyi anlatabilir ve o egemen olan, anlatılagelinen hikaye anlayışlarını, içeriklerini bal gibi de değiştirebilir. Üretim biçimleri de değiştiği gibi, seyirciler de değişiyor. O bakımdan, hani konvansiyonel sinema için söylüyorum, yüz kişi, bir sürü alet, araçla çekiliyor. Şimdi üç beş kişi, sesiz sakince, hiç etrafına da sezdirmeden kayıt yapabiliyor, ses alabiliyor. Çekimi de aynen bu şekilde. Yüz

kişinin, iki yüz kişinin sessizce oturup sinema salonlarında film izlediği dönem de artık bitiyor. O zaman marjinalleşecek, hani o sınırlı sayıda, çok özel bir tüketim haline dönüşecek. Herkes, bir yere oturup, cep telefonlarında onlarca film izliyor. Günde onlarca video tüketen bir kuşak yetişiyor. Bunu hesaba katmak zorundayız sinemada. Kısa filme gün doğuyor. Devir kısa filmin devri olacak. Yeniden kısa film, yeniden belgesel. Çünkü gerçeklikle ilgisi de gittikçe güçleniyor insanların. O kadar fantazyanın, o kadar sanallığın yükseldiği bir yerde, aynı zamanda o kadar fantazyanın ve o kadar sanallığın içinde doğan insanların da gerçeğe tutkusu, arzusu artıyor. Böylelikle, ne demeye getiriyorum; belgesel sinemaya da, bir şeyin, olanın olduğu gibi anlatıldığı sinemaya da ihtiyacımız var. Nasıl organik yumurtayı arıyorsak, onu yaşamın kendisinde de görmek istiyoruz. Ama şimdi öyle bir sinema doğuyor ve kurmacadan daha şanslılar.

İM: *Yeniden sinemamıza dönersek, eski ve yeni Türk Sineması arasında ne gibi farklar görüyorsunuz? Aslında buna biraz, seyircideki değişimi anlatırken de değinmiştiniz ama...*

BB: Şu söylenebilir, Yeşilçam'ın sinematografik bir dil arama gibi bir derdi yoktu. Ortak, belli bir sinema dili zaten yoktu onların. Bugünkü sinemacıların ise aşağı yukarı hepsinin var. Bu toplu olarak bir dili ifade diyor mu? Yani bir Yeşilçam olgusu, dili, kültürü, raconu, hukuku, kurallarından oluşan bir endüstri mi Türkiye Sineması? Hayır, değil. Öyle bir şey olması da olası görünmüyor. Ama çok net farkı eski ile yeninin, yeninin aynı zamanda kendi sinematografik dilini de oluşturmak gibi bir derdi var. Eski sinemanın böyle bir derdi yoktu. Anlatı, izleyiciye anlatısını, senaryosunu aktarsın, yeterdi. Onun için, anlatı sineması ağırlıktaydı. Şimdi, en azından sinemada anlatı daha geriye düştü, sinematografi öne çıktı diyebiliriz. Eskiden zayıf olan, bu sefer hakim oldu ama içerikler bu sefer kitleden kopuk oldu. Çok net böyle bir fark var. Yani, eskiden öz vardı, biçim yoktu. Şimdi biçim var, özü yok.

İM: *Kendinizi yakın bulduğunuz yönetmenler kimler? Daha çok senarist kimliğinizle tanındığınız için, aynı soruyu senaristler üzerinden de sormak istiyorum.*

BB: Senarist olarak, şunu da ayırt ediyorum, aynı zamanda şunun gibi yazmak isterdim gibi düşündüğüm değil, aynı zamanda izleyici olarak oynattığı şeyleri sevdiğim ayrı, ayrıca bir de hakikaten yazar olarak da, onun gibi yazabilseydim, dediğim bölüm ayrı. Ama şöyle söyleyeyim önce, senarist olarak bir kere **Ertem**

Eğilmez ekolünü çok seviyorum. Ben televizyona da senaryo yazdığım için de çok önemsiyorum. Çünkü anlatı sinemasının en baba temsilcisi **Ertem Eğilmez**'di. Tabi onun yazarlarının hepsi bizim için eli öpülesi insanlardı. **Umur Bugay, Sadık Şendil, Yavuz Turgul, Yılmaz Güney** tabi sinemacı olarak. Hem hikayeciliğini, rejisini, sinemasını çok seviyorum. **Lütfü Akad** keza öyle. Gerçekten bunların Türkiye sinemasında yerleri ayrı, sinemayla ilgilenen herkesin ders olarak, okul olarak okuması gereken kişiler. Buraya doğru gelirsek, bizim kuşak olarak, sinemayla bağımızı etkileyen, güçlendiren, değerli sinemacılarımız **Zeki Demirkubuz, Nuri Bilge Ceylan, Çağan Irmak** dahi bile. Dünyayı etkileyen bütün ekolleri önemli bulurum, ama benim kişisel olarak ayrıca sevdiğim, önem verdiğim, farklı anlatıya sahip, postmodern sinemanın babalarını da çok severim, **David Lynch** gibi mesela, **Kim Ki-duk** gibi. Büyük sinemacılar bana göre bunlar. **Kusturica** gibi. Yani onlar bitmez, yabancı sinemadakiler. Belki beni tanımaya yarayabilir öylece isim vermek.

İM: Sizin yerelde bir sinema hareketi bağlamında izleyeceğiniz yol nedir?

BB: Bu şimdi çok iddialı bir şey olur da, işini önemsemeli gerçekten Türkiye'de sinema yapan herkes. Bir yerden kazanma mecburiyetinde herkes, bir yandan kendi izleyicisini sinemaya çekme, ama ille de bu gösterim sinema salonunda olmak zorunda değil. Türkiye sinemaseverlerini Türk hikayelerini izleme konusunda ikna etmemiz lazım. Yani bir kültürel aydınlanma mı diyelim, bir şeyler yapmak mecburiyetindeyiz. Mesela meslek birliklerinin orta öğretime, liselere belki sinema dersini sokma konusunda lobi çalışması yapması lazım. Türkiye sineması konusunda biz sinemacılar yıllarca hep kamunun inisiyatif almasını zorladık. Zaten olmalı, yani ondan vazgeçmemeliyiz. Kamunun film desteği, filmin izlenmesi desteği, alımlardaki desteği gibi, ama halkımızı da sinema konusunda bilgilendirmek, izleyiciye sinema kültürü kazandırmak adına da çaba göstermemiz lazım. Köylere, kentlere, kasabalara kadar gösteriler düzenlemek, belki orada film atölyeleri yapmak gibi işlere de koyulmamız lazım bizim. Bunu belki meslek örgütlerimiz yoluyla yaparız ya da bir başına bir sinemacı yapmalı yani. İstanbul'da film üretmek çabasından çıkmalıyız, çünkü çekim aşamasına gelindiğinde görüyoruz ki birçok film ekonomik nedenlerle taşrada geçiyor ya da anlatıcısının kendi taşrasında kaldığı için bu böyle. Ama madem öyleydi, bunun üretim aşamasından gel ki gerçekten köyde bunun güzel örnekleri de var. **Arama Motoru...**

İM: Atalay Taşdiken.

BB: Atalay Taşdiken'in. Gitti, köydekilerle yaptı. Kamera arkasında da köydeki insanlardan faydalanılabilir. Yetiştirebilir yani, sinemacı gerçekten yetiştirebilmeli kendi set arkası ekibindekileri. Ben, kendi adıma kendimi buna sorumlu görerek yaptım ve Samsun'da film çekmek üzere geldim ve kendi sinema ekibimin burada yetişmesini de mesele ediyorum. Bildiğim kadarıyla onlarla bilgimi paylaşacağım. Zaten sinema bir anlamda etkileşerek öğrenilen bir şey. Ben onları aynı zamanda, hani ustaları gibi, reji ekibini burada seçip burada yetiştirmek, eserin gelişim süreci içerisinde de, ta senaryo yazımından itibaren, bir ekibin hikayesi, bir ekibin projesi olarak hayata geçirmek istiyorum. Böyle işlerin daha başarılı olduğunu, işte en iyi yabancı dalda Oscar almış filmlerin hikayelerine baktığında, projelendirilmelerine, görüyorsun; üç tane, dört tane sinemacının, üç beş kişinin kendi dışından tırnağından arttırarak yaptığı projelerden geldiğini, yani o samimiyetle yapılan işlerde olduğunu, ev yapımı işlerde olduğunu görüyorum. İşte o zaman bizler de bu sorumluluğu göstermeliyiz sinemacılar olarak. Zaten büyük prodüksiyonlar, büyük hikayeler yapamadığımızı göre, öyleyse o zaman küçük ama kalıcı işler yapmayı dert etmeliyiz.

İM: İlerideki sanatsal projelerinizden bahsedebilir misiniz?

BB: Ben ikinci film olarak, bir uzun metraj olarak, 19 Mayıs'la ilgili bir şey yapmayı istiyorum. Önemişiyorum. Çünkü bence Anadolu insanının yazdığı en büyük destanlardan birisi Kurtuluş Savaşı. Hikayesi de anlatılmaya değer ve bu destandan bütün insanlığın alacağı dersler olduğunu düşünüyorum. Hakkıyla anlatırsak, yapmayı başarabilirsek, böyle bir sinema filmine toplum olarak da ihtiyaç duyduğumuzu düşünüyorum şöyle bir dönemde. Cumhuriyet değerlerimizi hatırlamaya ihtiyacımız var. Birleştirici değerlerimizi hatırlamakta yarar olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden, bütünüyle hikayesi hakkında bir şey söylemek istemiyorum ama o ilk başlangıç noktasına, ilk adıma dönmekte yarar görüyorum. Hani insanın kendi hayatında da olur, başka bir noktaya dönmek istersin birden, biz toplum olarak da o ilk adımın ruhuna geri dönmeliyiz gibi geliyor bana. Ben de bir sanatçı olarak bütün topluma bunu söylemek istiyorum. O yüzden de 19 Mayıs'la ilgili bir film yapmayı, zaten Samsunlu bir sinemacı olarak da mesele ediyorum. Üzerinde uzun zamandır da çalışıyorum. Halen senaryosu tamamlanmış değil. Hikaye aşamasındayım. Özetle, 19 Mayıs'ta

Samsun'a ayak basan Mustafa Kemal'i burada koruyup kollayan, misafir eden, ona belki de Cumhuriyet fikrine, projesine doğru harekete geçmesi konusunda cesaret veren kişilerin, karakterlerin, kahramanların hikayesi olacak diyebilirim şimdilik. Dediğim gibi, bunu Samsun'un imkanlarıyla hayata geçirmek istiyorum. Bu amatörce hareket etmek anlamına gelmiyor. Finans anlamında belki, Samsun'dan finans arayışı içerisindeyim. İşte bu proje ayrıca Samsun'da bir sinemacı grubun oluşması, bir sinema sektörünün oluşması adına umut olur diye ümit ediyorum. Düşüncemiz bu. Olur, olmaz, bunu zaman gösterecek. Ama sinema ve televizyon faaliyetlerini artık buradan devam ettirip, buradaki bu işi yapan ve belki evet profesyonelce hayatının merkezine alarak da bu işi yapacak olan senarist ve yönetmen adayları arkadaşlarla beraber de çalışmak istiyorum.

İM: Teşekkür ediyorum. Son olarak da en beğendiğiniz, bıkmadan izlediğiniz 10 filmi alabilir miyim?

BB: İyi Kötü Çirkin, Yılmaz Güney'in Yol'u ve Sürü'sü, Selvi Boylum Al Yazmalım, Vesikalı Yarım, benim belki de birimdir Vesikalı Yarım, Hababam'ın hemen hepsi, hiç bıkmam ama hemen her zaman başına geçmeyiz, yani şöyle bir şey, hakikaten su gibi, akar ve içeriz, ne zaman da izlesem ben doyamam derim. Dünya sinemasından Ülke ve Özgürlük, yönetmen olarak saymayı unuttum, Ken Loach ve Woody Allen. WoodyAllen'in Radyo Günleri, Kayıp Otoban ve Zaman diyebilirim, Kim Ki-duk'un.

İM: Tamam, hocam. Çok teşekkür ederim. Sorularımız bu kadar.

BB: Ben teşekkür ederim.